

Liite: KiVa Koulun toimintaperiaatteet (www.kivakoulu.fi)

Alakoulussa KiVa Koulu -ohjelma sisältää 10 kaksoistuntia (2 x 45 min.) välitehtävineen, jotka viedään läpi yhden lukuvuoden aikana. Oppilaalla on noin kerran kuussa yksi kaksoistunti "KiVaa". Yläkoulussa toteutetaan KiVa-teemoja (4 teemaa), joko oppituntien tai teemapäivien muodossa. Oppitunneilla keskustellaan mm. toista kunnioittavasta käytöksestä, ryhmässä toimimisesta, ja kiusaamisesta sekä tehdään erilaisia harjoituksia ja ryhmätöitä.

Oppitunteja ja teemoja täydentävät KiVa-tietokonepeli ja yläkoulussa virtuaalinen oppimisympäristö nimeltä KiVa Street. Pelissä seikkaillaan virtuaalisessa koulussa, harjoitellaan kiusaamisen vastaista toimintaa ja saadaan siitä palautetta. KiVa Streetillä on paikkoja (esim. nettikahvila, elokuvateatteri), joissa nuoret voivat vieraila, ja siellä ollessaan lisätä tietämystään itsestään ja kiusaamisesta. Oppilas pääsee peliin ja Streetille myös kotona.

Luokkatason työskentelyn keskeinen tavoite on vaikuttaa oppilaisiin niin, että he kiusaajan kannustamisen sijaan asettuisivat tukemaan kiusattua ja osoittaisivat, etteivät hyväksy kiusaamista. Kiusaamisen loppuminen tulee mahdolliseksi, kun yhteinen vastuuntunne herää ja koko ryhmän normeissa tapahtuu muutoksia. Kun vanhempi ottaa yhteyttä kouluun kiusaamisasiassa tai oppilas kertoo kiusaamisesta opettajalle, selvitetään ensin, onko kysymyksessä systemaattinen kiusaaminen, satunnaisempi konflikti, riita lasten välillä tai esimerkiksi väärinkäsityksiin perustuva loukkaantuminen.

Kaikista kiusaamisen tunnusmerkit täyttävistä tapauksista välitetään tieto koulutiimille, jonka jäsenet ryhtyvät selvittämään asiaa ja käymään keskusteluja eri osapuolten kanssa. Tiimin jäsenet keskustelevat ensin kiusatun oppilaan ja tämän jälkeen jokaisen kiusaamiseen osallistuneen oppilaan kanssa yksitellen. Kiusaamisessa mukana olleet lapset tavataan vielä ryhmänä. Kun on sovittu, miten he muuttavat käyttäytymistään, sovitaan uudesta tapaamisesta, nk. seurantakeskustelusta. Sekä kiusatun että kiusaamiseen osallistuneiden kanssa tavataan uudelleen ja varmistetaan, että kiusaaminen on todella loppunut. Vanhempia informoidaan kaikista tiimin käsiteltävänä olleista omaa lasta koskevista tapauksista. Tarvittaessa vanhempia voidaan pyytää koululle selvittämään asiaa. Ensisijaisesti kiusaamiseen liittyvät keskustelut käydään kuitenkin koulun aikuisten ja oppilaiden välillä.

Ennaltaehkäisevä työ on suunnitelmallista ja sen vaikuttavuus on tutkimuksin todettu. Tähän toimintaan kuuluvat säännölliset oppitunnit ja mm. sähköisten materiaalien järjestelmällinen käyttäminen. Toiminta painottuu 2. ja 4. luokille, mutta luonnollisesti teemoja käsitellään kaikilla luokka-asteilla. Mikäli kiusaamistapauksia tulee ilmi, ne käsitellään KiVa Koulun toimintaohjeen mukaisesti koulun KiVa-tiimissä. Keskeinen työmuoto on selvittämiskeskustelut, jotka noudattavat ennalta sovittua rakennetta. Selvittelyyn liittyy aina seurantakeskustelu, jossa varmistetaan, että tilanne on muuttunut. Kaikki tapauksen kirjataan.